

بسیاری از عناصر هویت ایرانی در نوروز وجود دارد

یک محقق و پژوهشگر مسائل فرهنگی گفت: نوروز تبدیل به نماد هویت ایرانی شده است تا حدی که ایران بدون نوروز معنایی ندارد و نوروز هم بدون ایران بی معنا خواهد بود، بنابراین نوروز و ایران پشت و روی یک سکه اند.



یک محقق و پژوهشگر مسائل فرهنگی گفت: نوروز تبدیل به نماد هویت ایرانی شده است تا حدی که ایران بدون نوروز معنایی ندارد و نوروز هم بدون ایران بی معنا خواهد بود، بنابراین نوروز و ایران پشت و روی یک سکه اند.

دکتر محمد بقایی ماکان در مورد اینکه نوروز و رسیدن بهار از دید ایرانیان چه اهمیتی دارد به خبرنگار مهر گفت: نوروز یکی از آیین های ایرانی است که گرچه به ظاهر به عنوان یک جشن مطرح می شود، ولی درواقع تبدیل به نماد هویت ایرانی شده است تا حدی که ایران بدون نوروز معنایی ندارد و نوروز هم بدون ایران بی معنا خواهد بود. بنابراین نوروز و ایران پشت و روی یک سکه اند.

وی افزود: این آیین در حقیقت مانند ظرفی است که بسیاری از عناصر سازنده هویت ایرانی در آن جای گرفته اند. اگر این آیین را که اکنون به ثبت جهانی هم رسیده به دقت مورد بررسی قرار دهیم و یکایک ویژگی های آن را با تعمق بنگریم پی خواهیم برد که در این جشن بسیاری از اندیشه های برآمده از سرزمین ایران در آن جای گرفته است.

این نویسنده و مترجم ادامه داد: اگر به تاریخ این جشن توجه کنیم در می یابیم که زمینه ای استوار برای قوام یافتن عناصر هویت ساز ایرانی است. به این معنا که بر اساس گفته فردوسی این جشن در روزگار جمشید پادشاه پیشدادی پایه ریزی شده و بعد از «سده» قدیمی ترین جشنی است که در جهان شناخته شده است. نوروز شامل مراسمی است که تا کنون برای هر یک از آنها هزاران مقاله و کتاب و رساله به نگارش درآمده است. این مراسم که از میانه اسفندماه آغاز می شود و تا 13 فروردین ادامه می یابد هر یک نامهای خاص خود دارد و همراه با این مراسم بسیاری از مردم ناخودآگاه به اعمالی نیکو و انسان دوستانه که در نهایت منبعی الهی دارد دست می زنند که آموزه های آن را باید در آیین نوروزی جستجو کرد.

این محقق و پژوهشگر مسائل فرهنگی عنوان کرد: آیین های نوروزی را می توان به پیشینی، میانی و پسینی تقسیم کرد که هر یک از آنها روشهای خاص خود را دارد. آیین های پیشینی نوروز شامل مراسمی نشاط انگیزی است که گرچه بعضی از آنها اکنون صورت نمی پذیرد، ولی در گذشته هایی نه چندان دور این مراسم در پیش از سال نو به وسیله گروه هایی مانند نوروز خوان، غول بیابانی، حاجی فیروز و میر نوروزی به عمل می آمد که هر یک از آنها روش خاص خود داشت که تفسیر آنها در کتاب هایی که درباره نوروز نگاشته شده، آمده است.

وی افزود: اما مهمترین مراسمی که در پیش از نوروز برگزار می شود چهارشنبه سوری است که قدیمی ترین سندی که از این مراسم در دست است مربوط به تاریخ بخارا که مؤلف آن نرخشی این مراسم را به زمان سامانیان منسوب می کند. ولی از نحوه برگزاری آن به طوری که ابوریحان در آثارالباقیه ذکر می کند پیداست که رسمی کهن بوده است که به تدریج طلیعه دار نوروز شده است.

این نویسنده و محقق یادآور شد: در جشن چهارشنبه سوری که در واقع آن را باید مدخل نوروز دانست برخی از دیدگاه ها و اندیشه های ایرانیان باستان در آن متجلی است که متأسفانه در چند دهه اخیر به بیراهه رفته و از اصالت و شکل واقعی خود دور افتاده است. در این جشن عنصر نور که آتش تجسم آن است مورد ستایش قرار می گیرد و از همین روی به خلاف آنچه که اکنون مرسوم است ایرانیان در ایام بسیار دور حرمت آن را نگاه می داشتند و از روی آن نمی پریدند بلکه بر گرد آن می ایستادند و آتش را به دو سبب پاس می داشتند. نخست آنکه به عنوان تجسم نور نمادی برای آنکه ذهن را متوجه ذات الهی کند زیرا نور تنها عنصری است که در جهان می توان آن را به خداوند تشبیه کرد و این تشبیه در تمامی کتاب های آسمانی بدون استثنا ذکر شده است.

این محقق و پژوهشگر مسائل فرهنگی ادامه داد: بنابراین چهارشنبه سوری نه حرکتی دور از عقل است و نه خرافه است. بلکه دقیقاً مراسمی است که ذهن را متوجه عالم بالا می سازد. منتها ایراد کار در این است که در چند دهه اخیر به دلیل مخالفت هایی که با این جشن و امثال آن شده است نسل امروز به خصوص نوجوانان و جوانان آگاهی درستی از این مراسم ندارند و گمان می کنند که این مراسم فقط برای آتش افروزی و ایجاد هیجانات کاذب است.

وی افزود: دلیل این امر آن است که حقیقت این جشن و امثال آن از طریق رسانه ملی، شرح و تبیین نمی شود و چون نمی شود هر کسی به خیال خود گمان غلطی در این خصوص دارد. از جمله مراسم قاشق زنی که به نظر می رسد آنان که در این باب سخن می گویند تقریباً چیز چندانی از آن نمی دانند زیرا این رسم درواقع ریشه در باور مزدیسنان دارد که فروهرها در چنین شبی به خانه خویشان خود باز می گردند و در حقیقت به دیدارشان می آیند. از این روی خانواده ها با افروختن آتش عاملی هدایت کننده برای فروهرها به وجود می آوردند تا آنان مسیر خود را پیدا کنند.

بقایی درمورد اینکه چه سنت های خوبی از نوروز باید تقویت بشوند و چه آسیب هایی از آن اصلاح شود هم اظهارداشت: همه آنان که در ایران شناسی مطالعه دارند که به طور طبیعی تأمل و پژوهشی در آیین نوروز بخشی از آن می تواند باشد بر این

عقیده اند که هیچ یک از آیین های نوروز جای ایراد ندارد و نمی توان گفت که در مجموعه آیین های نوروزی اندیشه ای نادرست وجود دارد. برای مثال گاهی شنیده می شود که سیزده نوروز و عدد 13 را نحس می دانند و اعتقاد به نحسی آن دارند اما حقیقت این است که این پندار بر اساس فرضی شکل گرفته است که به هیچ روی ایرانی نیست.

این محقق و پژوهشگر مسائل فرهنگی تصریح کرد: زیرا در فرهنگ کهن ایرانیان که آیین های نوروز مبتنی بر آن است مطلقاً چیزی به نام نحوست در میان اعداد وجود نداشته و به خصوص عدد 13 نه تنها برای ایرانیان بدشگون نبوده بلکه بسیار هم مبارک بوده است. زیرا در سیزدهمین روز از تیرماه که آن را تیرگان می گویند در همین روز آرش از بلندای دماوند تیر خود را پرتاب می کند و این تیر نیم روز در راه بود تا آنکه بر ساحل جیحون فرو می آید و مرز میان ایران و توران مشخص می شود. درواقع در چنین روزی بر اساس این اسطوره، محدوده کشور ایران شکل می گیرد. ایرانیان به همین سبب جشنی بر پا می دارند که همچنان وجود دارد و از این روی عدد 13 برای آنان، در میان همه اعداد، عددی فرخنده و نشاط انگیز است.

وی افزود: ولی این اندیشه که عدد 13 نحس است اصلاً فرهنگی وارداتی است و هیچ ربطی هم به سیزده به در ندارد. زیرا در این اصطلاح مقصود از [به در] یعنی رفتن به در و دشت است. حرف اضافه «به» در دستور زبان فارسی هرگاه به قبل از یک اسم می آید به معنای به سوی یا به داخل است..

این محقق و پژوهشگر مسائل فرهنگی در مورد اینکه چگونه می توان نوروز را به عنوان یک سنت کهن تبدیل به یک سفیر فرهنگی کرد هم افزود: نیازی به چنین کاری نیست زیرا نوروز با توجه به ارزشهایی که در ذات آن است خود به خود تبدیل به یک سفیر فرهنگی شده است. به طوری که در حال حاضر در گستره ای به وسعت 8 میلیون کیلومتر مربع جشن گرفته می شود و علاوه بر این در بسیاری از کشورهایی که حاملان فرهنگ نوروزی به آن نقاط مهاجرت کرده اند نوروز با شکوه بسیار، جشن گرفته می شود و به مردم سرزمین های مختلف به عنوان یکی از کهن ترین و ارزشمند ترین آیین های انسانی که در آن محبت به همسایه و همه مردم گوشزد می گردد به جهانیان شناسانده می شود.